

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת פקודי תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה עבודת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן (שמות לח, כא). ופירש"י: 'המשכן משכן. שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל', ומקורו ממדרש תנחומא (כאן, סימן ב). והקשה הגאון רבי זעלמעליה מוולאז'ין זצ"ל, הרי לגבי משכון נאמר (לעיל כב, כה) 'עד בוא השמש תשיבנו לו', וא"כ מדוע הקב"ה לא החזיר לנו את ביהמ"ק אם הוא כמשכון. וישיב, דהתורה עצמה מבארת למה משיבים המשכון עד בא השמש, 'והיה כי יצעק אלי, ושמעתי כי חנון אני', כלומר שלאחר שבעל המשכון צועק ומתחנן להקב"ה, אז הקב"ה שומע את צעקתו ופוער מהמלווה. וממילא, במשכון של ביהמ"ק, אף אחד לא צועק, לאף אחד זה לא אכפת, ומדוע שהקב"ה ישיב את המשכון?! עכ"ד הנוראים. וכמה יש לנו לעורר ולחזק את הפועלים בימינו אנו בדבר חשוב זה, לכנס ולאסוף את עם ישראל לצעוק ולהריע לאבינו שבשמים שישבינו לנו את המשכון - בית מקדשינו ויגאלנו במהרה, ואשרי חלקם של המשתתפים בתפילות אלו ושל כל העוסקים בדבר גדול זה. ויהי רצון שנצטעק להקב"ה והוא יאמר לנו 'ושמעתי כי חנון אני', וישלח לנו את משיחו במהרה בימינו. אמן.

שם. ופירש"י: 'אלה פקודי'. בפרשה זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחושת, ונמנו כל כליו לכל עבודתו. הנה במסכת ע"ז (דף לד ע"א) אמרין שמשה רבינו שימש בשבעת ימי המילואים בחלוק לכן שאין בו אימרא, ופירש"י: 'יש אומר שלא יחשדוהו ששם בה מתרומת המשכון, ולא מילתא שהרי כבר נגמרה המלאכה, ובשעת עבודה מהיכן שקיל'. ומבואר דיש מי שאומר שהטעם שלבש משה בגד בלי מכפלת וכיסים, כדי שלא יחשדוהו שמועל בכספי תרומת המשכון. וצ"ע איך נוהגים ליתן לרבינים סכומי כסף רבים לחלק לעניים והרב מקבל הכסף יחיד, ולמה לא ניוש שיחשדו ברב שנטול מהכספים לעצמו. ונראה דבאמת גם במשה רבינו לא היה מקום לחשוד, רק שמשה רבינו שמע שאנשים חושדים בו, וכמבואר במדרש בפרשתן (שמו"ד נא, ו): 'ולמה עשה עמהם חשבון... ולמה אמר להם משה בואו ונעסק במשכון ונחשב לפניכם, אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים מאחוריו וכו'', הרי ששמע שליציני הדור הוציאו עליו חשד ולכן הקפיד גם ללבוש בגד בלי אימרא, אבל באופן רגיל אין לחשוש לחשד באופן כזה [ובאמת יעויין בשו"ע ורמ"א (יו"ד סימן רנו ס"ב) דמצד והייתם נקיים טוב לגבאי צדקה שיתן חשבון להיכן הלך הכסף, ועי' בבב"ח ובביאור הגר"א דילפינן לה ממשנה רבינו שנתן חשבון].

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה (שם לט, מג). ופירש"י: 'אמר להם, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אליקינו עלינו וגו' (תהלים צ, יז), והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה'. וצ"ב למה רק בבניין המשכון היה צריך לתפלה זו שיהיה נועם ה' עלינו. ושמעתי ממו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לבאר, דהרי עם ישראל יצאו ממצרים היא צועק, שהיתה הארץ העשירה בעולם, ובוודאי כל הבתים שם היו בנויים בפאר והדר, ולכן כשצווה משה לבנות משכון מפואר ונאה עם זהב וכסף ונחושת, התפלל משה שלא יכניסו ישראל למשכון את היופי והפאר המצרי וכל המושגים המצריים, אלא 'יהי נועם', יהי רצון שיהיה נועם ויופי במושגים השייכים לנו, נועם אלוקי וטהור ולא בנועם מצרי. ומזה יש לנו ללמוד גם כשאדם בונה משכון פרטי בביתו, שיהיה ראוי להשראת השכינה, שיהיה הכל ביופי אלוקי ולא ביופי המגיע מן הגויים והמונייהם.

• ווי העמודים וחשוקיהם •

שאלה משולחני של מרן שליט"א

להגדיל את המלגות, או להוסיף אברכים

שאלה. זיכני הקב"ה לעמוד בראשות כולל אברכים, בתחילת הכולל היה נדיב שקיבל על עצמו להחזיק את הכולל למשך שנה שלימה, ואני לא התעסקתי כלל בגיוס כספים, והייתי יכול ללמוד ברוע. כעת בגמר השנה, הנדיב הודיע לי שאינו יכול לממן שנה נוספת, לכן אני צריך לצאת כרגע ולהתחיל להתרים נדיבי עם, ולזכותם בהחזקת תורה ולומדיה.

עלה בדעתי, מאחר ובין כה וכה אני עושה רק השתדלות, ולהקב"ה אין מגבלה של תקציב, א"כ מדוע אשתדל רק לסכום קטן, אולי אקבל על עצמו סכום כפול, ובתפילה שתהיה סייעתא דשמיא. ואכן כך עשיתי, וקיבלתי על עצמי להשיג בל"נ סכום כפול.

השאלה שלי מה עדיף, האם עדיף להעלות את מלגת האברכים מ 1,200 שקל שהם מקבלים כיום על לימוד של חצי יום ל 1,600 או ל 2,000 שקל, או שעדיף במקום זאת להשאיר את המלגה על כנה, ולהגדיל את מספר האברכים, שיכנסו אברכים נוספים לכולל ויקבלו את המלגה שהייתה עד היום.

תשובה. יש לדון שאולי כיון שכבר יש לו אברכים בכולל, והם זקוקים לכסף, אולי הם בבחינת 'עניי עירך קודמים', ולכן עדיף שיתן להם מלגה יותר גדולה. אך יש לומר דבשלמא אם כולל היה מוסד של צדקה, שצריך לספק להם את צרכיהם, אולי היה עדיף לתת להם מלגה גדולה יותר, אבל כולל הוא מוסד הנוצר להרבות תורה, אלא שאי אפשר להשאיר את האברכים בלי שום דבר, וממילא הכולל מסייע קצת בהשתדלות, אבל מטרת הכולל הוא להרבות תורה.

ולכן נראה שמכמה סיבות עדיף להגדיל את האברכים, ולא את המלגות:

א. כתב הרמב"ם בביאור המשנה במסכת אבות (פ"ג מט"ו) 'והכל לפי המעשה', וז"ל: המעלות, לא יגיעו לאדם לפי רוב גודל המעשה, אלא לפי רוב מספר המעשים... והמשל כשיתן אדם למי שראוי אלף זהובים בבת אחת, ולאיש אחר לא נתן כלום, לא יעשה בידו מדת הנדיבות, כמו שמגיע למי שהתנדב אלף זהובים באלף פעמים... וזה עניין לפי רוב המעשה, עכ"ל.

וכתב בב"ח (או"ח סימן תרצה) הטעם שצריך לחלל את הצדקה לכמה עניים, ולא לתת את הכל לעני אחד, שכן מחייב השכל, כי מי שיש לו מאה זהובים ליתן לעניים גדול שכרו כשיחלקם למאה עניים, מאשר יתן כל מאה זהובים לעני אחד, או לשנים ושלושה, כי זה שנתן למאה החיה מאה נפשות, וזה שנתן רק לעני אחד, החיה נפש אחד. ולכן תקנו חז"ל לתת בפורים שתי מתנות לאוהביו, אבל מתנות לאביונים, מתנה לשני אביונים, כי את הצדקה יש לחלק לכמה שיותר עניים.

גם בענייני עדיף להביא יותר אברכים שיהיו מהכולל, מאשר ליתן יותר לקצת אברכים, וזה נכלל בהכל לפי רוב המעשה.

ב. הרי מטרת הכולל הוא להרבות לימוד תורה בעולם, והנה אברכים שכבר לומדים בכולל ילמדו אותו דבר, רק שיהיה להם יותר הרחבה, ומקיים מצוות צדקה, אבל אם יש אברכים שאין להם כולל, וכאן ילמדו יותר טוב מאשר בלי כולל, ממילא הוא מקיים בהם גם מצוות צדקה, וגם מצוות תלמוד תורה, וממילא הרווח שלו כפול.

ג. כשיש בכולל יותר אברכים ויותר קול תורה, הלימוד של האברכים עצמם יותר איכותי, וממילא כשמכניס עוד אברכים הוא משפר את הלימוד של האברכים שכבר לומדים. ובנוסף לזה יש להם מעלה נוספת שלומדים ברוב עם, וכמו שכתב רש"י בפרשת בחוקותי, אינו דומה מיעוט העושים את המצווה, למרובים העושים את המצווה.

ד. הרי כשיהיו לו יותר לומדים, יהיה לו יותר סייעתא דשמיא, בזכות הרבים, וממילא יהיה לו יותר קל לאסוף את הכסף לאברכים רבים.

לאחר הבקשה לשלום בית, הגיעה בקשה נוספת, לגט

שאלה. אחד מארגוני הצדקה הכריז שהתורמים מעל כסום מסוים, יזכו ששמותיהם בצירוף הבקשה בה חפצים, יועברו לתלמיד חכם, ירא שמים וצדיק, שיעתיר עבורם ביום הפורים, שעליו נאמר 'כל הפושט יד' (גם בתפילה) נותנים לו'. ובכן, רשימת השמות והבקשות הועברו לתלמיד חכם, והוא מתחיל להתפלל בעד התורמים, והנה הוא נתקל בתרומה שנתקבלה מאת יהודי בשם א. בן ש. ובצידה בקשתו: 'מתחן שיעתירו בעדי לשלום בית עם רעייתי ש. בת ר. ו, ותורם 788 שקלים (כמניין שלום בית). כעבור שתי שמונה נוספים, הגיעה בקשה לתפילה בעד הגברת: ש. בת ר. ובקשתה: 'משועת לגט, מבעלי א. בן ש.', ותרומה עבור זאת 360 שקלים. חושב התלמיד חכם בליבו, השמות הללו מוכרים לי, ונזכר בבקשה הקודמת של הבעל, לשלום בית. נמצא אפוא שהבעל תרם להשכנת השלום בבית, ואשתו תרמה לפירוק השותפות.

בא התלמיד חכם ושאל: כיצד יש לנהוג כעת, וכי ניתן להתפלל על שתי בקשות שסותרות זו את זו, ואם לא אמלא את בקשת האשה, האם יש כאן בעיה מצד 'חושן משפט', שכן תרמה רק על דעת שתזכה שנוכירה לזכייה בגט המיוחל.

תשובה. נוסח התפילה שיש להתפלל עבור בני הזוג הוא, שיעזור הש"ת שתזכה למה שטוב לה באמת. כי קמיה שמיא גליא, אם הטוב עבורה הוא להמשיך לחיות עם בעלה או להתגרש. ואף על פי שהאשה דרשה שיתפללו לגט, ותרומה רק לשם כך, מכל מקום בקשה זו (על דבר מסוים) נובעת מחמת חסרון ידיעה ובורות, וכעת, אנו 'נפרש' את בקשתה באופן הראוי והמועיל עבורה.

[ובעין דברי הספר חסידים (סימן תד), שכתב: 'איש שנדר (בסתם לתלמוד תורה), ואמר דעתי למצוה רבה, לתת כסף לספר תורה, לפי שהוא יחשוב שאין מצוה (גדולה) יותר מזו. יאמר לו [החכם], כיון שלבך למצוה ושיהיה מעיין תדיר, הרי בספר תורה שאתה חפץ, אינה כל כך מעלה, שהרי יש לקהל הרבה ספרי תורה, אלא תן לצורך ספרים (ספרי לימוד), להשאל שילמדו, וצדקתך תעמוד לעד'. דהיינו, החכם מיעץ ליהודי (החסר ידיעה) מהי המצוה היותר חשובה שכדאי לו לעשות בכספו, ואף שחשב ליעדו לספר תורה, מן הסתם הוא מתכוין למה ששירור לו חכמים שכדאי לעשות (ויעז"ש במקור החסד)].

ומסופר על הגאון רבי יצחק מוולאז'ין זצ"ל, שהופיע פעם בראש משלחת של גדולי ישראל בארמונו של הצאר הרוסי. מיד בכניסתו, פנה אליו הצאר ואמר לו: "יש לי שאלה קשה לשאול אותך, ידוע לי שאתם היהודים בכל שבת ושבת מתפללים ומברכים את הצאר לשלומו ושינצח בכל מלחמותיו, אני גם בקשתי מאחד היהודים שיתרגם לי את נוסח הברכה הזו, אולם עתה אני יודע שכל הדברים הללו אינם אלא מן השפה ולחוץ, שכן כפי שידוע לי תפילה זו נאמרת על ידי אותם היהודים בכל מדינה ומדינה, ואם כן, כיצד מתפרשת תפילה זו, הרי יש לי שנים ארוכות מלחמה עם קיסר גרמניה, ואם גם בגרמניה מתפללים היהודים לניצחון מלכם, ואתם כאן מתפללים לניצחון מלכם, אם כן כיצד מתיישבת סתירה זו?".

הגר"י מוולאז'ין השיבו באופן מיידי: 'הרי פיק אמר שיתרגמו לך את התפילה, וידוע אתה היטב את נוסחה. כיון שכך בודאי שמת לב שהתפילה מתחילה במילים: "הנותן בים דרך ובמים עיב נתיבה, הוא יגדל וירומם וינשא וכו', את הקיסר האהוב...., ונשאלת השאלה, וכי אין שבת אחר של הקדוש ברוך הוא המתאים לקובעו בתפילה זו, אלא בזה שהקב"ה מכון את האוניות בלב ים ומפלס להם דרך ונתיב?".

"ובכן, התשובה היא כיון שהאניות נוסעות בעזרת מפרשים שהרוח נושבת בהם, תאר לעצמך שעתה נמצאת אוניה במזרח וברצונה להפליג למערב, צריכה היא אם כן רוח מזרחית, באותה שעה ממש יוצאת אוניה מהמערב שפניה מועדות למזרח, היא צריכה כמובן רוח מערבית, כיצד בכל זאת מתנהלת תנועת האוניות על אף קושי זה? אלא זהו כוחו של הקדוש ברוך הוא! אף כאן, יכול הקדוש ברוך הוא לסדר' שגם אתה תנצח, וגם אויבך קיסר גרמניה ינצח....".

תשובה מחודדת זו כבשה את ליבו של הצאר, ומאז דברי הגר"י מוולאז'ין היו נשמעים אצלו בכבוד ובהערכה, על אף שהצאר היה ידוע כשונא ישראל.

ובעין זאת נאמר גם בנידון שאלתנו, יש להתפלל גם עבור הבעל וגם עבור האשה, כדי שהש"ת יסדר את הטוב ביותר עבורם, ואין כאן כל חשש של גול, כי אליבא דאמת הת"ח התפלל גם על האיש וגם על האשה כרצונם, והקב"ה יסדר הטוב ביותר עבורם.

- **בשבוע** שעבר הגיעו למעונו של רבינו ראשי ארגון 'מנוחה וישועה' בראשות הרה"ח ר' מנדי קניג שליט"א ביחד עם הרה"ג רבי יצחק אהבה ציון שליט"א, לאחר ששמע רבינו סקירה על פעילות הארגון מיום הקמתו לעמוד לעזר וסעד לאנשים הסובלים ממחלות וקשיים, ולהיות כסעד ותמך בימי הבראה במלוניות של הארגון, התפעל רבינו מאד וביקר את העוסקים במלאכה בהצלחה וסייעתא דשמיא.

- **לאחר** מכן נשאל רבינו כמה שאלות בדיני קדימה מחמת ריבוי הפניות לקבלת סיוע על ידי הארגון במשך כל ימות השנה, כשרבינו מכריע על כל השאלות. בתוך הדברים סיפרו לרבינו, שהגבירים התומכים בארגון רצו לעמוד לעזר משפחות הנרצחים והנפגעים במלחמה האחרונה, ואכן ארגנו סופי שבוע במלונות כדי לעודד ולחזק את רוחם באמונה ובטחון בהקב"ה, וכיון שבדעתם לארגן עוד שבתות כאלו, הציגו כמה שאלות:

- **אחד** מאנשי החסד, תושב חו"ל, שנפשו חפצה להיות שותף בממונו בארגון שבת כנ"ל, הוצע לו ע"י ראש הארגון לבוא ולהשתתף בגופו ולחוות את הנעשה בשבת, אך טען אותו נדיב הנ"ל שבידעו שאם ישתתף בשבת זו בוודאי יבא לידי בכי וצער, בשבת מחמת שיראה עין בעין בצערן של המשפחות, והרי קי"ל (או"ח סימן רפח ס"ב ומשנ"ב סק"ד) שאין לבכות בשבת בשביל להוציא צער מלבו, ועל כן נפשו בשאלתו האם מותר לו להביא עצמו לכזה מצב שבודאי יגיע לידי בכי. והשיב רבינו בהאי לישנא: 'צריך לומר לו שזה בכי של קודש קודשים, ממש קודש קודשים, ורק אדם שבוכה על חסרון ממון או דבר כיוצא בזה זה אסור, אבל יהודי שכואב בלבו כאבן וצערן של ישראל אין בזה ספק שיכול לבוא ולהשתתף בשבת זו אף שיגיע לידי בכי'.

- **עוד** נשאל רבינו, שבשבתות האלו משתתפים אנשים מכל העדות והחוגים, ופשוט וברור שאף אלה שעדיין אינם שומרי תורה ומצוות בשבת כזו שומרים את השבת יותר, אך היו מקרים בודדים שראו המארגנים אנשים שהשתמשו בטלפון שלהם בשבת, האם יש להימנע מלקיים שבתות כאלו מחמת זה. והשיב רבינו: 'אין להימנע, ויש להמשיך ולארגן עוד שבתות כאלו, אך כדאי לומר למשתתפים שהשבת היא מקור הברכה והיא השומרת ומגינה על עם ישראל, וכבר אמרו רז"ל אם היו עם ישראל משמרים שתי שבתות היו נגאלים'.

- **עוד** נשאל רבינו, שראו כי מיעוטא דמיעוטא מהמשתתפים בשבתות הנ"ל, שהיו לבושים בחוסר צניעות, האם לעורר על כך, והשיב: 'בזה ודאי שצריך להסביר להם בדרכי נועם, מכיון שבדבר זה הם מכשילים אחרים, וגם שהשראת השכינה בעם ישראל היא רק במקום שיש קדושה, ובמקום שאין שכינה אין השראת שכינה, ואין לנו דבר גדול יותר מהשראת שכינה'.

אחורה נא חידה

איך יתכן ששנים קראו מגילה מתוך אותה מגילה, אחד יצא ידי חובה והשני לא יצא?

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: שני גברים חייבים לקרוא מגילה באותו יום, אולם אחד אינו יכול להוציא יד"ח את חברו, היתכן?

תשובה. א. כתב בנוב"י (מהדו"ק או"ח סימן מא) שחייב קריאת המגילה ביום הוא מדברי קבלה, אך הקריאה בלילה הוא רק מדרבנן. ובטורי אבן (מגילה דף ה ע"א) כתב דפורים שחל בשבת, ומקדימים את הקריאה ליום שישי, קריאה זו היא רק מדרבנן. ולפ"ז הורה הגר"פ פרנק זצ"ל (מקראי קודש, סימן נא) דיש להקפיד שכן עיר פרוזה לא יצא יד"ח בשמיעת המגילה מן כרך המוקף חומה בשנה שחל ט"ו בשבת ונדחית הקריאה ליום שישי, משום שאדם המחוייב במצוה מדרבנן אינו יכול להוציא אדם המחוייב מדברי קבלה. **ב.** עבד כנעני שטרם השתחרר נחלקו הפוסקים אם חייב במגילה (ע"י משנ"ב סימן תרפ"ט סק"ב), וכתב הביאור הלכה דע"כ לכו"ע אין העבד יכול להוציא אחרים יד"ח. **ג.** משחציו עבד וחציו בן חורין חייב בקריאת המגילה, אולם אינו מוציא יד"ח בן חורין (שו"ע שם ס"א).

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א,

ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הגל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון [0533126877](tel:0533126877).

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעורי יומי בהלכות שבת ועוד, בקו 'שיח יצחק', 04-376-0582, או 072-380-9348.

מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישנה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן